1920. a. algkoolide-seaduse põhjal nimetatakse endised kihelkonna- ja ministeeriumikoolid ümber kõrgemaiks algkooleks, avatakse juurde rida uusigi kõrgemaid algkoole, nii et nende arv Tartumaal juba 1921. a. 31-ni ulatub. Avalikkude kóolide kõrvale asutatakse maakonnas ka mõned erakoolid; nii avab Otepää Kooli Selts 1906. a. eesti õppekeelega progümnaasiumi, mis iseseisvuse ajal reaalgümnaasiumina umbes 300 õpilasega edasi töötab; 1915. a. tõuseb Jõgeva alevis elule kaheklassiline emakeelne algkool Jõgeva Rahvahariduse Seltsi eestvõttel; 1920. a. muudetakse ta avalikuks kõrgemaks algkooliks.

Peale üldharidusliste koolide on viimastel aastatel Tartus ja ligikonnas rida erikoole töötama hakanud. 1919. a. avati Tartus A. Nieländer'i ja Eesti Helikunsti Seltsi muusikakoolid, 1922. a. alul ühinesid mõlemad üheks Tartu Kõrgemaks Muusikakooliks. Õpetust antakse klaveri-, viiuli-, tšello-, oreli-, puhkpillide- ja lauluklassis kui ka spetsiaalteoorias. Õpilasi oli viimasel aastal 332, neist eestlasi 273, juute 26, sakslasi 25, venelasi 7 ja lätlasi 1. Umbes $^5/_6$ õpilasist on Tartust ja Tartu maakonnast pärit. Suurema osa õpilasist moodustavad keskkoolide kasvandikud (154) ja keskkooli haridusega isikud (106). Õpetajaid oli viimasel aastal 30 ümber. Kooli toetavad osalt Haridusministeerium ja Tartu linna- ja maakonna-valitsus, suuremaks sissetuleku-allikaks on aga õppemaksud.

1923. a. avati Kõrgema Muusikakooli juures eri-osakond üldharidusliste keskkoolide laulu- ja muusikaõpetajate ettevalmistamiseks.

Kujutava kunsti alal töötab 1919. a. sügisest saadik kunstiühingu „Pallase" poolt Tartus avatud Kunstikool. Alguses töötati kahes — joonistuse- ning maali- ja skulptuuri-osakonnas, 1921. a. sügisel tuli juurde graafika-ateljee. 1922. a. I semestrist alates jaguneb õppetöö korraldus üldklassideks ja ateljeedeks. Õpilaste arv oli 1919./20. õppeaastal 50, 1922. a. II p. a. 120 (73 m. ja 47 n.). Poolaasta lõpul korraldatakse koolis õpilaste tööde näitused.

1921. a. I semestril avati kooli juures keskkooli joonistuseõpetajate ettevalmistuse kursus; joonistuseõpetaja kutse omandasid 1922. a. kevadel 3, 1923. a. 7 õpilast.

Kuna Tartu Naisselts juba 1910. a. kangakudumis- ja käsitöökursused avas, asutas ta 1921. a. käsitöö- ja õmbluskooli, 1922. a. majapidamiskooli.

1918. a. asutas Naisühing suurema käsitöö-kooli, millel kudumis-, käsitöö-, papptöö- ja keraamika-osakond. Käsitöö-kooli kaheaastase kursuse lõpetajad omandavad muu seas käsitöö-õpetaja oskuse.

1919. a. sügisel avas Tartu Eesti Põllumeeste Selts „Vahil" Tartu ligidal alama põllutöö-kooli ja korraldab ka põllutöö-talvekooli sealsamas, kuna niisama Eesti iseseisvuse päevil Kuremaa mõisas karjakasvatuse-kool ja piimatalituse-kool käima pannakse.

Rahvahariduse edendamise sihis väljaspool kooli tehti enne sõda kavakindlamaid katseid Laiusel ja Palamusel. Esimeses kohas korraldas karskuseselts „Püüe" 1911.—1914. a. sügisest kevadeni iganädalasi korralikke kõneõhtuid, kus üldhariduslisi aineid (ajalugu, looduseteadus, pedagoogika jt.) pikemais kõnedeseeriais ette kanti